

PREZES RADY MINISTRÓW

Warszawa, dnia 30 maja 2014 r.

Donald Tusk

RM-10-49-14

Pani Ewa KOPACZ

Marszałek Sejmu

Szanowna Pani Marszałek

Na podstawie art. 118 ust. 1 i art. 123 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi

projekt ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Rada Ministrów uznała wymieniony projekt ustawy za pilny w związku z koniecznością wykonania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 czerwca 2013 r., w którym stwierdzono niezgodność z Konstytucją przepisu ustawy dotyczącego wymiaru czasu pracy osób niepełnosprawnych o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych). Przepis ten straci moc obowiązującą z dniem 10 lipca 2014 r.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanej regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Prezes Rady Ministrów.

Z poważaniem

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Art. 1. W ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.¹⁾) w art. 15:

1) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Czas pracy osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo.”;

2) uchyla się ust. 2a i 4.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. Nr 171, poz. 1016, Nr 209, poz. 1243 i 1244 i Nr 291, poz. 1707, z 2012 r. poz. 986 i 1456, z 2013 r. poz. 73, 675, 791, 1446 i 1645 oraz z 2014 r. poz. 598.

UZASADNIENIE

Przedkładany projekt ustawy stanowi realizację wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 czerwca 2013 r., sygn. K 17/11, który ogłoszony został w dniu 9 lipca 2013 r. w Dzienniku Ustaw pod poz. 791.

W wyroku tym Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z art. 2 w związku z art. 69 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o rehabilitacji zawodowej”, w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 4 lit. a ustawy z dnia 29 października 2010 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 226, poz. 1475), zwanej dalej „ustawą nowelizującą”, w zakresie, w jakim przepis ten uzależnia zastosowanie skróconego czasu pracy do osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności od uzyskania zaświadczenia lekarskiego o celowości stosowania skróconej normy czasu pracy.

Trybunał Konstytucyjny odroczył utratę mocy obowiązującej przez zakwestionowaną regulację, orzekając, że w zakresie wskazanym w sentencji wyroku przepis ten traci moc obowiązującą z upływem 12 (dwunastu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw, tj. od dnia 10 lipca 2014 r.

1. Stan prawny uznany za niezgodny z Konstytucją

Zakwestionowany przepis reguluje materię wymiaru czasu pracy zatrudnionych osób niepełnosprawnych. Przepis art. 15 ust. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej przewiduje, że czas pracy osoby niepełnosprawnej nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo. W ust. 2 cytowanego artykułu ustawodawca wskazał natomiast wyjątek od powyższej zasady, stanowiąc, że czas pracy osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo, ale jedynie w sytuacji gdy lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub w razie jego braku lekarz sprawujący opiekę nad osobą niepełnosprawną wyda w odniesieniu do tej osoby zaświadczenie o celowości stosowania skróconej normy czasu pracy. Tym samym czas pracy pracowników posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności zasadniczo wynosi 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo, a nie

będzie mógł przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo dopiero w przypadku dostarczenia pracodawcy stosownego zaświadczenia, o którym mowa w art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej.

W tym miejscu należy wskazać, że zgodnie z treścią ust. 2a w art. 15 ustawy o rehabilitacji zawodowej, normy czasu pracy, o których mowa w ust. 2, stosuje się od dnia przedstawienia pracodawcy zaświadczenia o celowości stosowania skróconej normy.

Zrównanie czasu pracy osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym lub umiarkowanym z czasem pracy osób pełnosprawnych i niepełnosprawnych w stopniu lekkim zostało dokonane przepisami ustawy nowelizującej, a konkretnie jej art. 1 pkt 4 lit. a. Do czasu wejścia w życie przywołanej wyżej ustawy, tj. do dnia 1 stycznia 2012 r., zasadą było, że czas pracy osoby niepełnosprawnej posiadającej orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin na dobę w 35-godzinnym tygodniu pracy. Zatem do dnia 31 grudnia 2011 r., odwrotnie niż ma to miejsce obecnie, zasadą było ustawowe obniżenie wymiaru czasu pracy tych pracowników, które na zasadzie wyjątku, w myśl art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej, mogło zostać wydłużone do 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo.

Trybunał Konstytucyjny, dokonawszy oceny zakwestionowanego art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej, wskazującego, że czas pracy osoby niepełnosprawnej w stopniu znacznym lub umiarkowanym nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo jedynie w sytuacji, gdy lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub w razie jego braku lekarz sprawujący opiekę nad osobą niepełnosprawną wyda w odniesieniu do tej osoby zaświadczenie o celowości stosowania skróconej normy czasu pracy, uznał, iż przepis ten, w zakresie, w jakim uzależnia zastosowanie skróconego czasu pracy, od uzyskania zaświadczenia lekarskiego o celowości stosowania skróconej normy czasu pracy, nie spełnia standardów konstytucyjnych wyznaczonych przez art. 2 w związku z art. 69 Konstytucji.

Dokonując oceny art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej w oparciu o wywodzoną z art. 2 Konstytucji zasadę sprawiedliwości społecznej, Trybunał Konstytucyjny wskazał, że ustawodawca, uchwalając przedmiotową regulację, potraktował (pod względem wymiaru czasu pracy) jednakowo podmioty nierówne,

jakimi są osoby pełnosprawne (i osoby niepełnosprawne w stopniu lekkim) oraz osoby z orzeczoną niepełnosprawnością w stopniu znacznym lub umiarkowanym. Trybunał nie pozostawił cienia wątpliwości, że w przedmiotowej sprawie nie jest możliwe wskazanie jakichkolwiek wartości konstytucyjnych, które by takie naruszenie zasady sprawiedliwości uzasadniały i które dawałyby temu naruszeniu pierwszeństwo przed ochroną zdrowia i egzystencji osób z poważną niepełnosprawnością. Powyższe względy przesądziły o uznaniu art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej za niezgodny z wywodzoną z art. 2 Konstytucji zasadą sprawiedliwości społecznej.

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego nie może budzić wątpliwości, że przepis art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej, wydłużający czas pracy pracowników niepełnosprawnych (w stopniu znacznym i umiarkowanym) i zrównujący go, co do zasady, z czasem pracy obowiązującym w pełni sprawnych pracowników, stanowi regulację mniej korzystną od tej obowiązującej przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej. Trybunał stanął na stanowisku, że wejście w życie zakwestionowanego przepisu z dniem 1 stycznia 2012 r. zakłóciło mechanizm zatrudniania i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, który sprawnie funkcjonował przez szereg lat. Odejście przez ustawodawcę od zasady skróconego wymiaru czasu pracy stosowanego wobec osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym i umiarkowanym nie było, zdaniem Trybunału, uzasadnione innymi wartościami konstytucyjnymi, które powinny korzystać z silniejszej ochrony prawnej niż rehabilitacja tych osób. Powyższe stanowisko doprowadziło do orzeczenia niezgodności art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej z mającymi swoje źródło w art. 2 Konstytucji zasadami lojalności państwa wobec obywateli oraz bezpieczeństwa prawnego.

Niezależnie od powyższego Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej nie spełnia standardów konstytucyjnych wyznaczonych przez zasadę poprawnej legislacji wywiedzioną z art. 2 ustawy zasadniczej. Powyższe stwierdzenie stanowiło konsekwencję faktu, że regulacja ta, uzależniając zastosowanie skróconego wymiaru czasu pracy od uzyskania odpowiedniego zaświadczenia lekarskiego, nie uregulowała w żaden sposób trybu jego wydania. Takie ukształtowanie regulacji rodzi wątpliwości dotyczące stosowania tego przepisu, bowiem w istocie czyni on przyznane pracownikowi prawo do pracy w skróconym wymiarze bardzo trudnym, jeżeli nawet nie niemożliwym do wyegzekwowania. Ustalenia te stanowiły podstawę do

stwierdzenia przez Trybunał, że art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej jest niezgodny także z zasadą poprawnej legislacji, a przez to z art. 2 Konstytucji.

Dokonując analizy przedmiotowego przepisu ustawy o rehabilitacji zawodowej, Trybunał Konstytucyjny czynił to, opierając się na kolejnym wzorcu konstytucyjnym, a mianowicie art. 69 ustawy zasadniczej. Ostatecznie Trybunał nie znalazł jednak żadnych podstaw dla traktowania tego przepisu jako samodzielnego wzorca kontroli. Funkcjonowanie w systemie prawnym art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej nie spowodowało bowiem istotnego zagrożenia egzystencji osób niepełnosprawnych bądź ich „przysposobienia do pracy”. Niemniej jednak obowiązywanie tego przepisu wywołuje niekorzystne skutki, nie znajdując przy tym uzasadnienia w konieczności ochrony innych wartości konstytucyjnych, którym przysługuje pierwszeństwo przed prawem osób niepełnosprawnych do opieki państwa. Powyższe przesądziło o potraktowaniu art. 69 Konstytucji jako związkowego wzorca kontroli, który dodatkowo wzmocnił argumentację w sprawie niekonstytucyjności zaskarżonego przepisu, skutkującego znaczącym przecież pogorszeniem sytuacji osób znajdujących się w szczególnie trudnym położeniu życiowym i w związku z tym uprawnionych do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.

Jak już wcześniej wskazano w wyroku z dnia 13 czerwca 2013 r., sygn. K 17/11, Trybunał Konstytucyjny orzekł o niekonstytucyjności art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej, w zakresie, w jakim przepis ten uzależnia zastosowanie skróconego czasu pracy do osoby niepełnosprawnej w stopniu znacznym lub umiarkowanym od uzyskania zaświadczenia lekarskiego o celowości stosowania skróconej normy czasu pracy. Zakresowy charakter przywołanego wyroku nie będzie zatem skutkował derogowaniem zakwestionowanego przepisu z systemu prawa ani nie zmieni jego brzmienia.

Decydując się na powyższe rozwiązania, Trybunał miał na względzie, że uznanie całego art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej za regulację sprzeczną ze standardami konstytucyjnymi w ogóle uniemożliwiłoby zatrudnianie osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym i umiarkowanym w wymiarze czasu pracy wynoszącym 7 godzin dziennie i 35 godzin tygodniowo.

Dodatkowo Trybunał Konstytucyjny w sentencji orzeczenia odroczył o 12 miesięcy utratę mocy obowiązującej przez sprzeczną z ustawą zasadniczą normę zawartą w tym

przepisie, dając tym samym ustawodawcy czas na podjęcie stosownych działań legislacyjnych.

W tym miejscu dodatkowo podkreślenia wymaga, że mimo orzeczenia o niezgodności art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej jedynie w zakresie wskazanym w sentencji wyroku z dnia 13 czerwca 2013 r., Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu tego orzeczenia niejednokrotnie krytycznie wyrażał się o zakwestionowanej regulacji jako całości oraz wskazywał, że cały ten przepis narusza standardy mające swoje źródło w ustawie zasadniczej.

Tym samym celowym było podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do usunięcia stwierdzonego przez Trybunał stanu niekonstytucyjności.

2. Rozwiązania proponowane w projekcie ustawy

Istotą przedkładanego projektu jest wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą wymiar czasu pracy osób niepełnosprawnych, legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu znacznym lub umiarkowanym, nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo. I to bez konieczności spełnienia przez te osoby jakichkolwiek dodatkowych warunków. Projektowana regulacja stanowi powrót do rozwiązań obowiązujących w ustawie o rehabilitacji zawodowej przez szereg lat aż do dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej. Powyższa zmiana zostanie wprowadzona przez nadanie art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej następującego brzmienia:

„2. Czas pracy osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo.”.

Biorąc pod uwagę fakt, iż projekt przewiduje rezygnację z obowiązku przedstawienia pracodawcy, przez osobę niepełnosprawną, zaświadczenia o celowości stosowania wobec niej skróconej normy czasu pracy, zasadne jest uchylene ust. 2a w art. 15, w myśl którego skróconą normę czasu pracy stosuje się od dnia przedstawienia pracodawcy zaświadczenia poświadczającego celowość jej zastosowania. Powyższe jest również zasadne, biorąc pod uwagę brzmienie art. 20c przytoczonej ustawy. Zgodnie bowiem z tym przepisem osobie niepełnosprawnej przysługują uprawnienia pracownicze określone w rozdziale 4, dotyczącym uprawnień osób niepełnosprawnych, odpowiednio od dnia, od którego osoba niepełnosprawna została wliczona do stanu zatrudnienia osób niepełnosprawnych na podstawie art. 2a. Tym samym skrócona

norma czasu pracy będzie stosowana od dnia wliczenia osoby niepełnosprawnej do stanu zatrudnienia osób niepełnosprawnych na podstawie art. 2a.

Konsekwencją wprowadzenia nowego brzmienia art. 15 ust. 2 jest również konieczność uchylecia ust. 4 w art. 15 przytoczonej ustawy. Po dokonaniu opisanej wyżej zmiany obowiązywanie przepisu traktującego o kosztach badań, które obecnie określone są w art. 15 ust. 4 ustawy o rehabilitacji zawodowej, stanie się bowiem niecelowe.

Przedkładany projekt przewiduje 14-dniowe *vacatio legis*, z uwagi na fakt, iż stan niekonstytucyjności powinien zostać usunięty najszybciej, jak to tylko możliwe. Powyższe uzasadnione jest dodatkowo okolicznością, że utrata mocy obowiązującej art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej została odroczone do końca dnia 9 lipca 2014 r. Zatem wysoce pożądane jest, aby projektowana ustawa weszła w życie przed upływem ww. terminu odroczenia.

Niezależnie od powyższego zaznaczenia wymaga, iż w niniejszej sprawie nie jest możliwe oszacowanie skutków finansowych związanych z projektowaną zmianą. Wynika to z faktu, że nie są dostępne dane dotyczące całkowitej liczby pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne, liczby pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne według stopnia niepełnosprawności zatrudnionych pracowników oraz liczby pracowników niepełnosprawnych pracujących 7 lub 8 godzin dziennie. Dostępne są jedynie, pochodzące z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), dane dotyczące liczby niepełnosprawnych pracowników najemnych (ogółem jest to ok. 340 tys. osób) oraz dane dotyczące liczby pracowników niepełnosprawnych i liczby pracodawców zarejestrowanych w systemach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (w Systemie Obsługi Dofinansowań i Refundacji oraz w Systemie Wpłat Obowiązkowych). Liczbę pracowników niepełnosprawnych zarejestrowanych w tych systemach można szacować na poziomie 320 tys., zaś ich pracodawców – na poziomie 55 tys. Należy jednak podkreślić, że nie wszyscy pracodawcy i pracownicy są zarejestrowani w systemach informatycznych Funduszu, co uniemożliwia przedstawienie całościowych danych w tym zakresie. Tym samym nie jest możliwe chociażby szacunkowe określenie liczby osób niepełnosprawnych pracujących odpowiednio w 7- lub 8-godzinnej normie czasu pracy.

Zaznaczenia wymaga również, iż w obowiązującym od dnia 1 stycznia 2012 r. stanie prawnym, decyzja o pracy w skróconej normie czasu pracy uzależniona jest od decyzji pracownika niepełnosprawnego posiadającego orzeczenie o znacznym lub

umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz od wyniku badania lekarza przeprowadzającego badania profilaktyczne pracowników lub w razie jego braku lekarza sprawującego opiekę nad osobą niepełnosprawną. Zatem oszacowanie liczby osób niepełnosprawnych pracujących w skróconej normie czasu pracy musiałyby wiązać się z przeprowadzeniem w tym celu szeroko zakrojonych badań.

Podkreślić również należy, iż w projekcie ustawy nowelizującej wprowadzającej zmiany w art. 15 ustawy o rehabilitacji zawodowej także nie określono danych dotyczących kwot zysku, jakie pracodawcy zatrudniający pracowników niepełnosprawnych, z orzeczonym znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, osiągnęli w wyniku ustawowego wydłużenia normy czasu pracy tych osób o godzinę.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projektowana ustawa nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach dotyczących sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych.

RAPORT Z KONSULTACJI

dotyczący projektu ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

W dniu 14 marca 2014 r. projekt ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w ramach konsultacji publicznych przekazany został następującym podmiotom:

- 1) Fundacji Aktywizacja;
- 2) Fundacji Aktywnej Rehabilitacji;
- 3) Fundacji Fuga Mundi;
- 4) Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego;
- 5) Fundacji Szansa dla Niewidomych;
- 6) Fundacji TUS;
- 7) Fundacji Widzialni;
- 8) Koalicji na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością;
- 9) Krajowej Izbie Gospodarczo-Rehabilitacyjnej;
- 10) Krajowemu Towarzystwu Autyzmu;
- 11) Krajowemu Związkowi Rewizyjnemu Spółdzielni Inwalidów i Spółdzielni Niewidomych;
- 12) Ogólnopolskiej Bazie Pracodawców Osób Niepełnosprawnych (OBPON);
- 13) Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Osób Niepełnosprawnych Ruchowo;
- 14) Polskiej Organizacji Pracodawców Osób Niepełnosprawnych;
- 15) Polskiemu Forum Osób Niepełnosprawnych;
- 16) Polskiemu Stowarzyszeniu Diabetyków;
- 17) Polskiemu Stowarzyszeniu Ludzi Cierpiących na Padaczkę;
- 18) Polskiemu Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym;
- 19) Polskiemu Towarzystwu Stwardnienia Rozsianego;
- 20) Polskiemu Towarzystwu Walki z Kalectwem;
- 21) Polskiemu Związkowi Głuchych;
- 22) Polskiemu Związkowi Niewidomych;
- 23) Polskiemu Związkowi Sportu Niepełnosprawnych „Start”;
- 24) Porozumieniu Branżowemu;
- 25) Prezesowi Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;

- 26) Przewodniczącemu Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych;
- 27) Stowarzyszeniu Pomocy Niepełnosprawnym Kierowcom;
- 28) Stowarzyszeniu Przyjaciół Integracji;
- 29) Towarzystwu Opieki nad Ociemniałymi;
- 30) Towarzystwu Pomocy Głuchoniewidomym.

Z przedstawionego wyżej katalogu organizacji stanowisko przedstawiła jedynie Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych, która wskazała, że dostrzega potrzebę dostosowania przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do wymogów wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Organizacja stanęła na stanowisku, że bez względu na proponowaną nowelizację dotychczasowe zasady skróconego czasu pracy osób niepełnosprawnych ulegną zmianie po wejściu w życie wyroku Trybunału i że będą one niekorzystne dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne. Jednocześnie POPON wskazała, że szerszy zakres zmian ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych przewiduje senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, bowiem przewiduje również modyfikację art. 16 zmienianej ustawy, który dotyczy zgody lekarza na wydłużenie czasu pracy pracownika z niepełnosprawnością. Ostatecznie POPON wskazała, że popiera senacką propozycję zmian w art. 16 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ponieważ spowodują one jej zdaniem, że zarówno pracownik, jak i pracodawca będą mogli na równych prawach brać udział w postępowaniu o wydanie zaświadczenia o wydłużeniu norm czasu pracy oraz procedurze odwołania się od jego treści.

Pozostałe podmioty, którym projekt ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych został przekazany w ramach procesu konsultacji publicznych, do dnia dzisiejszego nie przekazały swojego stanowiska do proponowanych zmian.

Również w dniu 14 marca 2014 r. projekt ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w ramach opiniowania przekazany został następującym podmiotom:

- 1) Business Centre Club;

- 2) Forum Związków Zawodowych;
- 3) Konfederacji Lewiatan;
- 4) Niezależnemu Samorządnemu Związkowi Zawodowemu „Solidarność”;
- 5) Ogólnopolskiemu Porozumieniu Związków Zawodowych;
- 6) Pracodawcom Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych;
- 8) Związkowi Rzemiosła Polskiego.

Do uzasadnienia przedmiotowego projektu ustawy uwagi redakcyjne zgłosił Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Uwagi te pokrywały się z zakresem uwag zgłoszonych przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej i zostały w całości uwzględnione.

Komisja Krajowa Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” przedstawiła decyzję Prezydium KK NSZZ „Solidarność”, zgodnie z którą Prezydium pozytywnie opiniuje rządowy projekt ustawy. Natomiast Związek Rzemiosła Polskiego przekazał stanowisko, że nie wnosi uwag do przedmiotowego projektu ustawy.

Organizacja Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej przekazała stanowisko, że popiera zmianę treści art. 15 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.), wskazując jednocześnie, że godne poparcia są również propozycje rozwiązań przedstawione w senackim projekcie ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Pozostałe podmioty, którym projekt ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych został przekazany w ramach procesu opiniowania, do dnia dzisiejszego nie przekazały swojego stanowiska do proponowanych zmian.

Z uwagi na treść projektowanych zmian nie zachodzi konieczność przedstawienia projektu właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w myśl postanowień § 27 ust. 4 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. poz. 979).

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.), projekt ustawy został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce *Rządowy Proces Legislacyjny*. Do Rządowego Centrum Legislacji nie

wpłynęło jednak żadne zgłoszenie zainteresowania pracami nad przedmiotowym projektem w trybie przepisów przywołanej wyżej ustawy.

<p>Nazwa projektu Ustawa o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Rządowe Centrum Legislacji</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Wiceprezes Rządowego Centrum Legislacji Jacek Krawczyk</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Barbara Trojanowska-Wysocka; 694-75-14 bwysocka@rcl.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia 13 maja 2014 r.</p> <p>Źródło: Wyrok Trybunału Konstytucyjnego K 17/11</p> <p>Nr w wykazie prac: UB28</p>
--	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 13 czerwca 2013 r. (sygn. akt K 17/11) orzekł o niezgodności z art. 2 w związku z art. 69 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.), w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 4 lit. a ustawy z dnia 29 października 2010 r. o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 226, poz. 1475), w zakresie, w jakim przepis ten uzależnia zastosowanie skróconego czasu pracy do osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności od uzyskania zaświadczenia lekarskiego o celowości stosowania skróconej normy czasu pracy.

Dokonując oceny art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej w oparciu o zasadę sprawiedliwości społecznej, Trybunał Konstytucyjny wskazał, że ustawodawca, uchwalając badaną regulację, potraktował (pod względem wymiaru czasu pracy) podmioty nierówne, czyli osoby pełnosprawne (i osoby z lekką niepełnosprawnością) oraz osoby ze znaczną lub umiarkowaną niepełnosprawnością, co do zasady, jednakowo. Przy czym, zdaniem Trybunału, nie można wskazać żadnych wartości konstytucyjnych, które by takie naruszenie zasady sprawiedliwości uzasadniały i którym należałoby dać pierwszeństwo przed ochroną zdrowia i egzystencji osób z poważną niepełnosprawnością.

Zdaniem Trybunału przepis art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej, wydłużający czas pracy pracowników niepełnosprawnych i zrównujący go, co do zasady, z czasem pracy obowiązującym w pełni sprawnych pracowników, stanowi regulację mniej korzystną od tej obowiązującej przed dniem 1 stycznia 2012 r. Tym samym wejście w życie zakwestionowanego przepisu zakłóciło dotychczas funkcjonujący mechanizm zatrudniania i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Jednocześnie zdaniem Trybunału odejście ustawodawcy od wcześniejszego rozwiązania nie było uzasadnione wartościami konstytucyjnymi, które powinny być objęte silniejszą ochroną prawną niż rehabilitacja osób niepełnosprawnych. Tym samym zasadne jest twierdzenie, że przedmiotowy przepis narusza również, mające swoje źródło w art. 2 Konstytucji, zasady: lojalności państwa wobec obywateli oraz bezpieczeństwa prawnego.

Analizując zarzut naruszenia zasady prawidłowej legislacji, Trybunał podkreślił, że zaskarżona regulacja ani inne obowiązujące przepisy prawa nie regulują trybu postępowania ani trybu odwoławczego w sprawie zaświadczeń lekarskich o celowości stosowania wobec pracownika z umiarkowaną lub znaczną niepełnosprawnością skróconej normy czasu pracy, co rodzi wątpliwości i trudności w stosowaniu tego przepisu w praktyce, czyniąc przyznane pracownikowi prawo trudnym (jeżeli nie niemożliwym) do wyegzekwowania. W związku z tym Trybunał uznał, że zaskarżony przepis jest niezgodny z zasadą poprawnej legislacji.

Trybunał Konstytucyjny uznał również, że nie ma podstaw do stwierdzenia, że art. 15 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej w aktualnym brzmieniu jest sprzeczny z art. 69 Konstytucji, traktowanym jako samodzielny wzorzec kontroli. Niewątpliwie natomiast bezpośrednie skutki wprowadzenia w życie zaskarżonego przepisu, w postaci wydłużenia czasu pracy pracowników z orzeczoną znaczną lub umiarkowaną niepełnosprawnością, bez rekompensaty w postaci zwiększenia wynagrodzenia, są dla nich niekorzystne, a w niektórych przypadkach mogą stanowić nawet zagrożenie ich zdrowia. Szczególnie należy podkreślić, że w wyniku wejścia w życie tego przepisu osoby z ciężką niepełnosprawnością zostały pod względem czasu pracy zrównane z osobami pełnosprawnymi. Toteż istniała podstawa do tego, aby potraktować art. 69 Konstytucji – stanowiący o udzielaniu pomocy osobom niepełnosprawnym przez władze publiczne – jako dodatkowy (związkowy) wzorzec kontroli, wobec art. 2 Konstytucji, wzmacniający konkluzję o niekonstytucyjności zaskarżonego przepisu.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Istotą przedkładanego projektu jest wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą wymiar czasu pracy osób niepełnosprawnych, legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu znacznym lub umiarkowanym, nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo. I to bez konieczności spełnienia przez te osoby jakichkolwiek dodatkowych

warunków (uzyskania zaświadczenia lekarskiego o celowości stosowania skróconej normy czasu pracy). Powyższa zmiana zostanie wprowadzona przez nadanie ust. 2 w art. 15 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.) nowego brzmienia.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Brak informacji odnośnie do rozwiązań przyjętych w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Osoby niepełnosprawne	<p>Niemożliwe do oszacowania. Nie są bowiem gromadzone dane pozwalające na ustalenie wielkości tej grupy, w tym dotyczące całkowitej liczby pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne, jak i liczby pracodawców w podziale na stopień niepełnosprawności zatrudnianych pracowników lub na wymiar czasu pracy pracowników niepełnosprawnych. Nie jest również prowadzona ewidencja wydanych zaświadczeń o celowości stosowania skróconej normy czasu pracy wobec osób legitymujących się znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Dostępne są jedynie informacje pochodzące z Badań Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) dotyczące liczby niepełnosprawnych pracowników najemnych (ok. 340 tys. osób) oraz liczby pracowników niepełnosprawnych i liczby ich pracodawców, którzy są zarejestrowani w systemach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (w Systemie Obsługi Dofinansowań i Refundacji oraz w Systemie Wpłat Obowiązkowych; 320 tys. niepełnosprawnych pracowników), które to wartości nie mogą jednak stanowić kompleksowych danych, bowiem nie wszyscy zatrudnieni pracownicy posiadający orzeczenie o niepełnosprawności są zarejestrowani w powyższych systemach informatycznych PFRON.</p>		Wykonywanie obowiązków pracowniczych wynikających z umowy o pracę w wymiarze maksymalnym 7 godzin dziennie i 35 godzin tygodniowo.
Pracodawcy	<p>Niemożliwe do oszacowania. Nie są bowiem gromadzone dane pozwalające na określenie zarówno całkowitej liczby pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne, jak i liczby pracodawców w podziale na stopień niepełnosprawności zatrudnianych pracowników lub na wymiar czasu pracy pracowników niepełnosprawnych. Nie jest również prowadzona ewidencja wydanych zaświadczeń o celowości stosowania skróconej normy czasu pracy wobec osób legitymujących się znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Dostępne są</p>		Zatrudnieni pracownicy posiadający orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym lub umiarkowanym będą mogli zostać zatrudnieni w wymiarze czasu pracy wynoszącym maksymalnie 7 godzin dziennie i 35 godzin tygodniowo.

	<p>jedynie informacje pochodzące z Badań Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) dotyczące liczby niepełnosprawnych pracowników najemnych oraz liczby pracowników niepełnosprawnych i liczby ich pracodawców, którzy są zarejestrowani w systemach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (w Systemie Obsługi Dofinansowań i Refundacji oraz w Systemie Wpłat Obowiązkowych; 55 tys. pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne), które to wartości nie mogą jednak stanowić kompleksowych danych, bowiem nie wszyscy zatrudnieni pracownicy posiadający orzeczenie o niepełnosprawności są zarejestrowani w powyższych systemach informatycznych PFRON.</p>		
--	--	--	--

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Przed opracowaniem ostatecznej wersji projektu ustawy został on skonsultowany z Ministrem Pracy i Polityki Społecznej w zakresie przewidywanych skutków finansowych związanych z wejściem w życie przedmiotowej regulacji. Termin konsultacji publicznych i opiniowania określono na 30 dni.

W ramach opiniowania przekazano projekt ustawy następującym podmiotom:

- 1) na podstawie art. 19 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 167).
 - a) Forum Związków Zawodowych,
 - b) Niezależnemu Samorządnemu Związkowi Zawodowemu „Solidarność”,
 - c) Ogólnopolskiemu Porozumieniu Związków Zawodowych;
- 2) na podstawie art. 16 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. Nr 55, poz. 235, z późn. zm.)
 - a) Business Centre Club,
 - b) Konfederacji Lewiatan,
 - c) Pracodawcom Rzeczypospolitej Polskiej,
 - d) Związkowi Rzemiosła Polskiego;
- 3) na podstawie art. 34 ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych – Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

W ramach konsultacji publicznych projekt ustawy przekazano następującym podmiotom:

- 1) Fundacji Aktywizacja;
- 2) Fundacji Aktywnej Rehabilitacji;
- 3) Fundacji Fuga Mundi;
- 4) Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego;
- 5) Fundacji Szansa dla Niewidomych;
- 6) Fundacji TUS;
- 7) Fundacji Widzialni;
- 8) Koalicji na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością;
- 9) Krajowej Izbie Gospodarczo-Rehabilitacyjnej;
- 10) Krajowemu Towarzystwu Autyzmu;
- 11) Krajowemu Związkowi Rewizyjnemu Spółdzielni Inwalidów i Spółdzielni Niewidomych;
- 12) Ogólnopolskiej Bazie Pracodawców Osób Niepełnosprawnych (OBPON);
- 13) Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Osób Niepełnosprawnych Ruchowo;
- 14) Polskiej Organizacji Pracodawców Osób Niepełnosprawnych;
- 15) Polskiemu Forum Osób Niepełnosprawnych;
- 16) Polskiemu Stowarzyszeniu Diabetyków;
- 17) Polskiemu Stowarzyszeniu Ludzi Cierpiących na Padaczkę;
- 18) Polskiemu Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym;
- 19) Polskiemu Towarzystwu Stwardnienia Rozsianego;

- 20) Polskiemu Towarzystwu Walki z Kalectwem;
- 21) Polskiemu Związkiowi Głuchych;
- 22) Polskiemu Związkiowi Niewidomych;
- 23) Polskiemu Związkiowi Sportu Niepełnosprawnych „Start”;
- 24) Porozumieniu Branżowemu;
- 25) Prezesowi Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- 26) Przewodniczącemu Krajowej Rady Konsultacyjnej do Spraw Osób Niepełnosprawnych;
- 27) Stowarzyszeniu Pomocy Niepełnosprawnym Kierowcom;
- 28) Stowarzyszeniu Przyjaciół Integracji;
- 29) Towarzystwu Opieki nad Ociemniałymi;
- 30) Towarzystwu Pomocy Głuchoniewidomym.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)	
Dochody ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Wydatki ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Saldo ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													

Źródła finansowania	Nie jest możliwe oszacowanie skutków finansowych, jakie spowodować może dla sektora finansów publicznych, w tym budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego, wejście w życie projektowanej regulacji. Wynika to z faktu, że nie są dostępne dane dotyczące całkowitej liczby pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne, liczby pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne według stopnia niepełnosprawności zatrudnionych pracowników oraz liczby pracowników niepełnosprawnych pracujących 7 lub 8 godzin dziennie.
---------------------	---

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Brak.
--	-------

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
	(dodaj/usuń)							

W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	
	(dodaj/usuń)	
Niemierzalne	(dodaj/usuń)	
	(dodaj/usuń)	
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Wejście w życie projektowanej regulacji wpłynie na sytuację pracodawców w ten sposób, że pracodawcy zatrudniający osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym lub umiarkowanym zobowiązani będą do stosowania skróconego wymiaru czasu pracy wobec ww. osób niepełnosprawnych, w sytuacji gdy przed dniem wejścia w życie ustawy osoby te są zatrudnione w wymiarze 8 godzin dziennie i 40 godzin tygodniowo. Skrócenie wymiaru czasu pracy nie może wiązać się z jednoczesnym obniżeniem wynagrodzenia przysługującego niepełnosprawnym pracownikom. Jednakże powyższe nie daje podstaw do jednoznacznego wskazania, że wymóg skrócenia wymiaru czasu pracy zatrudnionym pracownikom niepełnosprawnym spowoduje automatycznie podwyższenie kosztów pracy ciążących po stronie pracodawcy. Ponadto pracodawcy zatrudniającemu pracowników niepełnosprawnych przysługuje możliwość ubiegania się (po spełnieniu ustawowych warunków) o udzielenie wsparcia ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w tym m.in. w formie miesięcznego dofinansowania do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego, które od dnia 1 kwietnia 2014 r. określone jest w stałej wysokości, w zależności od stopnia niepełnosprawności zatrudnionego pracownika, a nie od wymiaru czasu pracy, w jakim pracownik ten jest zatrudniony.	

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy	
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
☒ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

Komentarz:
projekt przewiduje rezygnację z obowiązku przedstawienia pracodawcy, przez osobę niepełnosprawną, zaświadczenia o celowości stosowania wobec niej skróconej normy czasu pracy.

9. Wpływ na rynek pracy

Brak wpływu

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne:	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
--	--	---

Omówienie wpływu

Brak wpływu

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

II kwartał 2014 r.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Z uwagi na fakt, że nie było możliwe określenie chociażby szacunkowej liczby osób niepełnosprawnych legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym lub znacznym zatrudnionych w wymiarze czasu pracy wynoszącym 7 godzin dziennie i 35 godzin tygodniowo bądź 8 godzin dziennie i 40 godzin tygodniowo, nie jest możliwe wskazanie i zastosowanie mierników, które pozwolą na oszacowanie, jaka liczba pracowników posiadających ww. orzeczenie o stopniu niepełnosprawności będzie pracowała, po wejściu w życie projektowanej zmiany, według skróconego wymiaru czasu pracy.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Brak